

Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης

Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ., Μαυρέας, Δ. (επιμ.). (2012).
Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
ISBN 978-960-9529-01-3

Theatre & Education *bonds of solidarity*

Govas, N., Katsaridou, M., Mavreas, D. (eds.). (2012).
Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network
ISBN 978-960-9529-01-3

Θέατρο και Υφαντική

Λάκης Κουρετζής

i

Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

This article is freely accesible via the website www.TheatroEdu.gr.
Published by the **Hellenic Theatre/Drama & Education Network**.
To order hard copies write to info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ
Read the article below

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία και προσωπική μελέτη. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

Θέατρο και Υφαντική

Λάκης Κουρετζής

Η Τέχνη της Υφαντικής είναι αυστηρή τέχνη της «μέτρησης». Της γεωμετρίας. Τα πάντα στη διαδικασία κατασκευής προϊόντων ύφανσης είναι αποτέλεσμα σχολαστικής εφαρμογής διαφόρων μετρικών κανόνων και συνδυασμοί ποικίλων μετρικών συστημάτων. Εφαρμόζει μια σειρά «διαιρέσεων», «προσθέσεων», «αφαιρέσεων» ανάλογα με τους ρυθμούς, τις μορφές, τα σχήματα, τις διαστάσεις και αναπαραστάσεις που καθορίζει ο «κανόνας» της μεθόδου που ακολουθεί ο τεχνίτης της ύφανσης.

Διαφέρει από τις τέχνες που κατασκευάζουν συγγενή προϊόντα και ασχολούνται μόνο με την «επεξεργασία» από άλλες τέχνες οι οποίες με διαφορετικά μέσα, εργαλεία και υλικά κατασκευάζουν υφάσματα περιορισμένης αντοχής και χαμηλής αισθητικής.

Όσοι καλλιεργούν την τέχνη του Θεάτρου και «παράγουν» παραστάσεις, σίγουρα αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα που αντιμετωπίζει και ένας υφαντής.

Μια «παραστάση», όπως και κάποιο έργο υφαντικής, αποτελεί ένα μακρύ ή βραχύ επικοινωνιακό μετρικό σήμα που αυτός που το εκπέμπει οφείλει να το επεξεργαστεί τηρώντας κανόνες και τεχνικές. Μήκη, διαστάσεις, χρόνους... πάνω απ' όλα το μεταδιδόμενο «σήμα» πέραν από όποιες επεξεργασίες έχει υποστεί. Εκείνος που το εκπέμπει, οφείλει να φροντίζει να είναι αναγνωρίσιμο, εύληπτο, ευάγωγο και ενδιαφέρον, σ' εκείνον που απευθύνεται.

Δεν αρκεί μόνο να γνωρίζεις *τι* λες, αλλά και το *πως* το λες. Και κυρίως με *ποιόν* τρόπο το λες. Έχοντας υπ' όψιν σου εκείνους που το λες. Όλα αυτά έχουν σχέση με τον νοησιαρχικό, τον ψυχοσυναισθηματικό, τον κοινωνικό παράγοντα, τα μέσα, τους τρόπους που χρησιμοποιείς.

Έτσι συναντάμε το «*τι*» και το «*πως*», τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουμε για να εκφράσουμε αυτό που θέλουμε. Εξαρτάται από την μέθοδο που θα χρησιμοποιήσουμε προκειμένου τα δυο μέρη «*τι*» και «*πως*» να αποτελέσουν μια καλά υφασμένη και αναγνωρίσιμη σημασία. Υπάρχει όμως και κάτι άλλο: ένα «*γιατί*».

- Γιατί το κάνουμε αυτό; Γιατί το κάνουμε έτσι; Μήπως υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος;

Αυτός ο καινούργιος τρόπος, ακόμα και αν αναδυθεί, θα απαιτήσει πάλι την ύπαρξη μιας άλλης «μεθόδου» που παράγει κανόνες, οι οποίοι θα ορίζουν τις νέες τεχνικές που θα αναδυθούν.

Η Θεατρική πράξη υφίσταται επομένως την «διαίρεση». Εξαιτίας της αναζητά τρόπους που θα «υφάνουν» την ενοποίηση των στοιχείων του κάθε μέρους που τείνουν να αποκτήσουν ενιαία μορφή διατηρώντας ακόμα και τις ιδιαιτερότητές τους.

- Γιατί;

- Για να πραγματοποιηθεί ίσως δια μέσω του θεάτρου η «αρμονία των αντιθέσεων».

Η θεατρική πράξη διαιρούμενη σε δυο μέρη (ίσως και σε περισσότερα):

i. Στο «έργο» - το «κείμενο» - το «τι».

ii. Στα «μέσα» - τις τεχνικές

iii. στο *πώς* - στο *γιατί*

Δεν μπορεί να «μπατάρει» ούτε στο ένα ή ούτε στο άλλο μέρος, γιατί τότε θα εκπέσουν οι κανόνες που στηρίζουν τη μέθοδο, την διαδικασία ύφανσης και παραγωγής ενός έργου, με τη μορφή αναπαραστατικού σκηνοικού σήματος.

Ίσως να εκπέμπονται «σήματα» δίχως σημασιολόγηση ή σημασίες δίχως το ανάλογο μορφοποιημένο σχήμα. Έτσι δημιουργούνται τα διάφορα προβλήματα ερμηνείας.

Όταν δεν χειριστούν κατάλληλα τα εργαλεία (μέσα) οι τεχνίτες, ενδέχεται να μεταβληθούν σε υποχείρια των μέσων ή των ευκολιών που παρέχει η χρήση τους. Όπως αν «χειριστούν» με αυξημένη προσοχή και «φιλολογικότητα» το κείμενο (καμβά του έργου), αγνοώντας τα «μέσα» ή και το αντίθετο, το αποτέλεσμα ενδέχεται να είναι αμφίσημο, άχρωμο, άγευστο και πληκτικό. Κακής πλέξης αποτέλεσμα.

Στην Υφαντική υπάρχει το ίδιο ενδεχόμενο. Με τη διαφορά ότι το «μέτρημα», οι μέθοδοι, οι διαστάσεις

των κανόνων είναι αυστηροί. Αν συμβεί η παραμικρή παράβαση, το υφαντό θα ξηλωθεί και θα υφανθεί εξαρχής.

Στην Υφαντική όπως και στο Θέατρο αλλά και σε ότι αποκαλούμε Τέχνη παρουσιάζοντας τρία στοιχεία που προκαλούν τις αιτίες των μεταπλάσεων που γεννιούνται από τις Τέχνες: η κίνηση – η μετάλλαξη – η παραγωγή (δημιουργία).

Μετά από έναν Ορισμό, είναι εφικτό να καθοριστεί η υπερβολή και η έλλειψη.

Το ανωφελές εκτεταμένο πεδίο.

- Τι είναι πραγματικά «υπερβολή»;
 - Μήπως είναι μια λάθος μέτρηση;
 - Εξ' ου και η αμετροέπεια.
 - Πιθανό αυτοί που «ενεργούν» να μην κατέχουν την τέχνη της «μετρικής».... Ένα μέρος έχει να κάνει με τις διαστάσεις του όλου και το άλλο με τις διαστάσεις του επί μέρους.
 - Ένα χαλί, ένας τάπητας, ένας διάδρομος δεν επιτρέπεται να προεξέχει, να μην εφάπτεται, να μην προσαρμόζεται με τις διαστάσεις του χώρου που πρόκειται να καλύψει. Οι μορφές, τα σχήματα, τα σύμβολα δεν μπορούν να «κόβονται» ή να τροποποιούνται αυθαίρετα για να προσαρμοστούν σε χώρους που δεν έχουν σχέση με τον βασικό αρχικό χωρικό και χρονικό προορισμό.
- Τα στοιχεία αυτά απασχολούν τους Υφαντές βασανιστικά. Τα ερευνούν, τα δοκιμάζουν γιατί από αυτά εξαρτάται η ποιότητα και διακίνηση του έργου που υφαίνουν.

Με την «μετρική», οι τεχνίτες του θεάτρου όσο και εκείνοι που ασχολούνται με την τέχνη της Υφαντικής, διαλευκάνουν τα πεδία στα οποία θα κινηθούν. Διαφορετικά πεδία, ίδια τεχνική.

Ο τεχνίτης του θεάτρου με την μετρική πρέπει να αποφανθεί αν ο λόγος είναι μακρύς, ξεπερνάει τα όρια του «οικείου», οι τόνοι, οι συνηχήσεις, η ένταση και η έκταση της φωνής, του λόγου και της κίνησης ξεχειλώνει είναι χαλαρά υφασμένος και ο ρυθμός ασταθής. Όπως οι διαστάσεις των προϊόντων ύφανσης οφείλουν να είναι ανάλογες με τα μεγέθη και τις διαστάσεις συγκεκριμένων χώρων, σωμάτων, περιμέτρων και μεγεθών.

- Μεταξύ Θεάτρου και Υφαντικής υπάρχουν κοινά όρια και όροι.
- Αφού υπάρχουν «όρια» θα υπάρχουν παραβάσεις και διάφοροι τρόποι προσβάσεων των ορίων. Άλλωστε οι υπερβάσεις υιοθετούνται ευκολότερα στο θέατρο.
- Δύσκολα όμως γίνονται αποδεκτές στην Υφαντική.
- Οι «παραβάσεις» ενέχουν τον χαρακτήρα πιθανών **υπερβάσεων**. Η διάγνωση δεν είναι εύκολη.
- Για ποιόν λόγο;
- Γιατί η «υπέρβαση» ίσως να είναι **αφορμή** εξέλιξης του «κανόνα». Τόσο του Θεάτρου όσο και της Υφαντικής. Διεύρυνση των ορίων. Αλλιώς καταλήγουμε στο «ξεχείλωμα», ίσως και στον φόβο της ελεύθερης δημιουργικής έκφρασης.
- Αυτό το βλέπουμε να συμβαίνει συχνά στο **θεατρικό παιχνίδι** που παίζουν τα παιδιά. Πολλούς κανόνες του «παίζουν» μεταφέρουν στην τυπική εκπαίδευση και «κανόνες» που εφαρμόζονται στην διδακτική διαδικασία μεταφέρουν στο παιχνίδι τους, εν είδη σχολίου.
- Όσοι μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτήν την διαλεκτική σχέση και διασύνδεση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων αντιλαμβάνονται το «μπλέξιμο» ατομικών ενεργειών με το «ΣΥΝΟΛΟ». Τις τέχνες ως ενιαίο ΣΥΝΟΛΟ.

Όλα είναι μπερδεμένα. Αφού γύρω από το αδράχτι της ανάγκης στριφογυρίζουν όλα.

Σφιχτοτυλιγμένο κουβάρι. «Μίτος» που οδηγεί σε ανεξερεύνητες και περίπλοκες διαδρομές. Το κουβάρι, χαρακτηριστικό είδος και σύμβολο της υφαντικής έχει μεταβληθεί σε διαχρονικό πρόβλημα της Τέχνης του Θεάτρου. Πώς τυλίγεται, πώς ξετυλίγεται, πώς θα αποφευχθούν τα «μπλεξίματα», με ποιούς τρόπους θα συντελεστεί το τύλιγμα αλλά και το «άπλωμα», πώς θα διαχωρίσουμε κλωστές και νήματα που εισήλθαν στο κουβάρι ή συμπεριλαμβανόταν σε αυτό πριν αρχίσει η διαδικασία του τυλίγματος; Πάντα στο Θέατρο χρειάζεται μια αθέατη Αριάδνη, την οποία ακολουθεί ο Θησέας - Θίασος, χωρίς απιστίες, χωρίς να την εγκαταλείψει στη Νάξο....

Ένα κουβάρι τυλιγμένο με εμπειρίες, μνήμες, αισθήσεις, μυστήρια, αδιευκρίνιστα στοιχεία της ύπαρξης, εμμονές, στριφογυρίζει διαρκώς. Τυλίγεται και ξετυλίγεται. Και οι ηθοποιοί προσπαθούν να πλέξουν και να ξεπλέξουν ιδέες, μύθους, λέξεις, σκέψεις, συναισθήματα, κινήσεις, ήχους. Μπερδεύτηκαν και χάθηκε το υφάδι που θα τις ξετυλίξει, ξεπλέξει, θα τις ταξινομήσει; Η «κερκίδα» που θα τις «πλέξει» και μορφοποιήσει; Εξαρτάται από αυτούς που χειρίζονται το θεατρικό στημόνι. Η δυσκολία προκαλεί ευχαρίστηση όπως και η ευκολία. Δυσκολία και ευκολία ευχαριστούν ή δυσσαρεστούν το ίδιο ανάλογα με την λύση και την κατεύθυνση που

θέλουμε να δώσουμε στο εγχείρημα που επιδιώκουμε. Την τέχνη του θεάτρου θα μπορούσαμε λοιπόν να την παρομοιάσουμε με την τέχνη της υφαντικής. Βίος και τεχνικές παράλληλες όχι μόνο σε επίπεδο λειτουργικότητας αλλά και σε επίπεδα εξαρτήσεων, διαπλοκής και συν – υφάνσεων.

Ο **Λάκης Κουρετζής** σπούδασε Ψυχολογία της Παιδαγωγικής, Αισθητική Αγωγή και έκφραση του παιδιού, Θέατρο - Παιδαγωγική θεάτρου, Ψυχοδυναμική του ηθοποιού, Σημειολογική- αισθητική ανάλυση θεατρικής πράξης (Αυστρία, Γερμανία και Ελβετία). Τα θέματα αυτά συνεχίζει να ερευνά και να παρακολουθεί την εφαρμογή και την εξέλιξη τους στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Εργασιακή Εμπειρία - Διδασκαλία: Δημιουργός και εισηγητής του θεατρικού παιχνιδιού στην Ελλάδα το οποίο άρχισε να παρουσιάζει από το 1976. Επίτιμος Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διδάσκει στο Μαράσλειο, Δ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διευθυντής Σπουδών - βασικός εμψυχωτής ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΘΕΑΤΡΟΥ – ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ. Εργαστήρια διαρκούς εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, θεατρολόγων, ηθοποιών, κ.α. σε Λάρισα, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλο. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ, Σεμινάρια, διημερίδες Σχολικών συμβούλων, Εκπαιδευτικών φορέων, κ.α. Ερευνητικά εργαστήρια της Εταιρείας Σπουδών Σχολής Μωραΐτη και Πανεπιστημίου Αθηνών (τμήμα Φ.Π.Ψ.), Θεατρικά εργαστήρια ηθοποιών – εμψυχωτών Θεατρικού Παιχνιδιού στη Γαλλία, Θεατρικό παιχνίδι παιδιών γαλλικών σχολείων στο θέατρο AINU της Βαλανσιάν, στο Ευρωπαϊκό Σχολείο Βρυξελλών και Κύπρο. Συνεργάτης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μέλος σύνταξης αναλυτικών προγραμμάτων και της Κεντρικής Συντονιστικής Επιτροπής του προγράμματος “ΜΕΛΙΝΑ” των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού. Ως σκηνοθέτης έχει ανεβάσει περισσότερα από 80 έργα του ελληνικού και παγκόσμιου δραματολογίου, συνεργαζόμενος με διάφορους θιάσους και ομάδες ΔΗΠΕΘΕ, κ.α. Έχει τιμηθεί με το βραβείο σκηνοθεσίας ΔΗΜ.ΡΟΝΤΗΡΗ. Ιδρυτικό μέλος με την Ξένια Καλογεροπούλου, Άλκη Ζέη, Ζωρζ Σαρρή, Δημ. Ποταμίτη, κ.α. του ελληνικού κέντρου της ASSITEJ. Θεατρικά κείμενα ανεβασμένα από θιάσους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Θέατρο ΣΤΟΑ, ΠΑΡΟΔΟΣ, ΘΕΑΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ, ΑΠΛΕΤΟΙ ΚΗΠΟΙ, ΔΗΠΕΘΕ, Θέατρο AINU _ PARIS και WIEN.) Το 1995 εξελέγει στην Γαλλία Πρόεδρος της Association Européenne du Theatre d’ Enfants. Ιδρυτικό μέλος της Εταιρεία Καλλιτεχνικής Παιδευτικής Έκφρασης Θέατρο της Ημέρας με την Μάγκυ Μοντζολή. Βιβλία: “Με την Μαντώ στην λιακάδα” (εκδ. ΜΠΑΚΟΜΙΧΑΛΗ), “Το μικρό μας περιβολάκι” (εκδ. ΓΝΩΣΗ), “Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα” (εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ), “Θεατρικό Παιχνίδι – Παιδαγωγική Πρακτική και Θεατρολογική Προσέγγιση” (εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ), ΥΠ.Ε.Π.Ο-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο “Θεατρική Αγωγή Γ” (βιβλίο για το δάσκαλο), (εκδ. Ο.Ε.Δ.Β.), “Στην αρχή ένα Γραμ... Μόνο” (εκδ. ΤΑΞΙΔΕΥΤΗΣ), “Το Θεατρικό Παιχνίδι και οι Διαστάσεις του” (εκδ. ΤΑΞΙΔΕΥΤΗΣ). Περισσότερες πληροφορίες για τον Λάκη Κουρετζή και το έργο του: THE WORLD ENCYCLOPEDIA OF CONTEMPORARY THEATER (EUROPE). Children’s Theater in Greece by Konstantza Georgakaki Project MUSE, Published by The Jones Hopkins University Press.

